

๕๙

นิพพาน
เป็นสุขอย่างยิ่ง

ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง สัขารทั้งหลายเป็นทุกข์อย่างยิ่ง
บัณฑิตทราบเนื้อความนั้นตามความจริงแล้ว
พึงกระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน
เพราะพระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

๕๓๒

เรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้ เพื่อแสวงหาสิ่งที่ทำให้ใจของเรา
บริสุทธิ์ที่สุด บริสุทธิ์จนกระทั่งพบกับตัวตนที่แท้จริง ที่มั่นคง
ที่สุดไม่มีการเปลี่ยนแปลง และมีความสุขอย่างแท้จริง พระผู้มี
พระภาคเจ้าและพระอรหันต์เจ้าทั้งหลายได้พบว่า พระรัตนตรัย
เป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด และมีอยู่แล้วในตัวของพวกเขาทุกคน
เป็นธรรมชาติสงบ ละเอียดย ละเอียด จะนึกคิดหรือคาดคะเนเอา
ไม่ได้เลย เพราะเป็นสิ่งที่เราจะต้องปฏิบัติให้เข้าถึงเอง ต้อง
ปรับใจให้ละเอียด ให้หยุดนิ่งไปตามลำดับ จนกระทั่งเข้าไปถึง
แหล่งแห่งความสุข ความบริสุทธิ์ แหล่งของสติ แหล่งของ
ปัญญา แล้วเราก็จะรู้เห็นทุกสิ่งไปตามความเป็นจริง

พระลัมมालัมพุทเธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“**วิชฌณา ปรมา โรคา สังขารา ปรมา ทุกขา**
เอตํ ญตฺวา ยถาภูตํ นิพพานํ ปรมํ สุขํ

ความทิวเป็นโรคอย่างยิ่ง สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์
อย่างยิ่ง บัณฑิตทราบเนื้อความนั้นตามความจริงแล้ว พึง
กระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน เพราะพระนิพพานเป็นสุข
อย่างยิ่ง”

สังขารเป็นรังแห่งโรคนี้ เป็นทางมาแห่งความทุกข์
ทั้งสิ้น เพราะสังขารเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากอวิชชา ซึ่งเป็น

นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

๕๓๓

ต้นตอของกิเลสอาสวะทั้งหลาย ส่วนวิสังขารคือพระนิพพาน เป็นสภาวะที่ปราศจากกิเลส คือ อวิชชาเข้ามาครอบงำไม่ได้ จึงเป็นสุขอย่างยิ่ง คำว่าสุขอย่างยิ่งนั้นเป็นอย่างไร เป็นสิ่งที่อธิบายให้เข้าใจได้ยาก ผู้รู้ท่านใช้คำว่า ปจจตตฺ เวทิตัพโพ วิญญูติ เป็นสิ่งที่วิญญูชนทั้งหลายจะพึงรู้ได้เฉพาะตน เป็นสภาวะที่ธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ ของผู้นั้นใสบริสุทธิ์ หลุดร่อนจากกิเลสทั้งปวง สบายๆ คือ หากกิเลสยังท้อหุ้มจิตใจอยู่มาก ความทุกข์ก็มีมากกว่าความสุข ถ้ากิเลสเบาบางลง ความทุกข์ก็ลดลง ถ้าไม่มีกิเลสเลย ก็มีแต่สุขล้วนๆ ที่เรียกว่าเอกนัตบรมสุข

*ผู้รู้ได้พรรณนาคุณของพระนิพพานไว้ว่า พระนิพพาน เป็นเย็น และมีสภาวะที่เย็น สามารถที่จะดับเสียซึ่งกิเลสร้อนแรง ที่ทำให้เกิดความเร่าร้อนกระวนกระวายให้ปรากฏขึ้นในดวงใจของสรรพสัตว์ทั้งหลาย เหมือนอุทกวารित्रงไว้ซึ่งลักษณะพิเศษ คือความเย็นที่สามารถดับความร้อนความกระวนกระวายในโลกได้

ธรรมดาว่าน้ำเป็นธรรมชาติบริสุทธิ์สะอาด สามารถล้างมลทินสิ่งสกปรกได้ เมื่อบุคคลใดได้ดื่ม น้ำบริสุทธิ์เข้าไปแล้ว ย่อมระงับเสียซึ่งความกระหายน้ำ ได้รับความชุ่มฉ่ำใจฉันใด

*ภูมิบาลินี (พระพรหมโมลี)

นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

๕๓๔

พระนิพพานก็ฉนั้น สามารถล้างมลทิน คือ กิเลสร้ายที่ทำให้ดวงจิตของสรรพสัตว์ทั้งหลายมัวหมอง ให้สะอาดบริสุทธิ์ได้ เมื่อสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ดื่มน้ำอมตรสซึ่งบริสุทธิ์คือพระนิพพานแล้ว ย่อมห้ามเสียซึ่งความกระหาย กล่าวคือ ความปรารถนาที่ติดอยู่ในภพทั้ง ๓ ได้แก่ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ความทะยานอยากในภพทั้ง ๓ จะหมดไป ไม่อาลัยอาวรณ์ในวัฏสงสารอีกต่อไป

ไม้จันทน์แดงมีคุณลักษณะพิเศษ ต่างจากพฤกษชาติชนิดอื่น คือ เป็นของหาได้ยาก มิใช่เป็นของหาได้ง่ายๆ เหมือนไม้ธรรมา พระนิพพานก็เช่นเดียวกัน กว่าบุคคลจะเข้าถึงนั้น ยากยิ่งนัก ต้องมีใจรักมีความมุ่งมาดปรารถนาอย่างยิ่งยวด เหมือนพระบรมโพธิสัตว์ต้องอดทนสร้างบารมีมานานถึง ๔ อสงไขยกับแสนมหากัป พระสาวกเองก็ต้องเพียรพยายาม ปฏิบัติตามพระบรมพุทโธวาท ทุ่มเทเอาชีวิตเป็นเดิมพัน และต้องปฏิบัติไม่ผิดจากเส้นทางสายกลาง จึงจะได้บรรลุพระนิพพานสมความปรารถนา

อีกประการหนึ่ง จันทน์แดงมีกลิ่นหอมวิเศษหาที่เปรียบมิได้ฉนั้น พระนิพพานก็มีกลิ่นหอมหาที่เปรียบมิได้ฉนั้น จันทน์แดงเป็นไม้ที่ปวงชนต่างพากันยกย่องสรรเสริญว่าเป็นรุกขชาติชั้นสูงชั้นดี เป็นที่พอใจนิยมนิยิตของเหล่าชนผู้รู้

นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

๕๓๕

สรรพคุณของไม้ที่เป็นโอสดทั้งหลาย พระนิพพานก็เช่นเดียวกัน เพราะเป็นคุณชาติที่เหล่าพระอริยเจ้าทั้งหลาย ยกย่องสรรเสริญว่า เป็นธรรมชั้นดี ชั้นสูงประเสริฐสุด เป็นที่พอใจของอริยชนทั้งหลายมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นต้น เพราะฉะนั้น ผู้มีความดำริถูกต้อง จึงปรารถนาพระนิพพาน

นอกจากนี้ ท่านผู้รู้ยังได้เปรียบคุณของพระนิพพาน กับมหาสมุทรไว้ว่า ธรรมดาว่ามหาสมุทรจัดว่าบริสุทธิ์ใสสะอาด เห็นได้จากสัญลักษณ์ที่สำคัญ คือ จะไม่มีซากศพสิ่งสกปรก ลอยอยู่ เป็นมหาสมุทรที่ใสสะอาดบริสุทธิ์ พระนิพพานก็เปรียบได้ กับมหาสมุทรอันใสสะอาด เพราะว่าพระนิพพานเป็นคุณชาติ ผ่องใสบริสุทธิ์ ไม่มีซากศพคือกิเลสร้ายต่างๆ ล่องลอยปะปน อยู่เลย

ธรรมดาว่า มหาสมุทรสุดแสนจะกว้างใหญ่ไพศาล ถึงแม้ว่าคงคามหนาทึบ ๔ หรือ ๕ ห้าง จะไหลมารวมลงสักเท่าใด ก็ไม่มีวันที่จะเต็ม ฟากฝั่งแต่ละด้าน อยู่ห่างไกลเกินที่จะเห็น ด้วยตาได้ พระนิพพานก็มีสภาพคล้ายกัน คือเป็นคุณชาติ ที่สุดแสนจะกว้างใหญ่ไพศาล ถึงแม้สรรพสัตว์จะเต็มใจพากัน ปฏิบัติธรรมได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ แล้วไปอยู่ในอายตณ-นิพพานมีประมาณสักเท่าใดก็ตาม การที่จะทำให้อายตณนิพพาน เต็มนั้นเป็นไม่มี เกรงอยู่แต่ว่า หมู่สัตว์จะพากันไปไม่ถึงมหาสมุทร

นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

๕๓๖

คือ พระนิพพาน อันกว้างใหญ่ไพศาลเท่านั้น

ในพระวินัยปิฎก ได้มีพุทธวจนะปรากฏไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนแม่น้ำทุกสายในโลกที่ไหลไปสู่ที่ต่ำ ย่อมไปรวมลงที่มหาสมุทร และสายฝนตกลงมาจากอากาศ ไปรวมลงที่มหาสมุทร ความพร่องหรือความเต็มของมหาสมุทร ย่อมไม่ปรากฏ ภิกษุจำนวนมากก็เหมือนกัน ถ้าแม้ปรินิพพาน ด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ความพร่องหรือความเต็มของนิพพานธาตุย่อมไม่ปรากฏ อีกประการหนึ่ง มหาสมุทรซึ่งกว้างใหญ่นั้น ไซ้ว่าจะเป็นสถานที่อันว่างเปล่า โล่งๆ ว่างๆ อย่างเดียว โดยที่แท้เป็นที่อยู่อาศัยแห่งหมู่สัตว์ทั้งหลาย ซึ่งมีมากมาย สุดจักประมาณได้ आयตฺตนิพพานํก็คล้ายๆ กัน คือเป็นที่อยู่ของพระนิพพานมากมายนับไม่ถ้วน ทั้งพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระชีนาสพอรหันต์ทั้งหลายก็สถิต อยู่ที่นั่น จะว่างเปล่าก็เฉพาะกิเลสอาสวะเท่านั้น”

นอกจากนี้ มหาสมุทรซึ่งกว้างใหญ่ ย่อมหลากหลายไปด้วยรัตนชาตินานาชนิดชวนให้รื่นรมย์แก่ผู้พบเห็น พระนิพพานนี้ก็เช่นเดียวกัน เป็นรัตนะอันประเสริฐ น่ายมกว่ารัตนชาติใดๆ ทั้งในมนุษย์และเทวโลก กล่าวคือพระวิมุตติธรรม ธรรมอันหลุดพ้นวิเศษดีแล้ว ทรงไว้ซึ่งพระคุณมากมายสุดที่จะประมาณ ซึ่ง

๕๓๓

บุคลชนทั่วไปไม่สามารถได้เซชมพระวิมุตติธรรมอันยอดเยี่ยมนี้ได้ แต่ผู้มีใจบริสุทธิ์หยุดนิ่งได้อย่างสมบูรณ์แล้วเท่านั้น จึงจะมี โอกาสได้ดูดดื่มวิมุตติรสจากพระนิพพาน

อุปมาประการสุดท้าย ท่านกล่าวว่า ธรรมดयाถอน พิชญเป็นโอสถขนานวิเศษ ซึ่งหมองผู้ปรุงเอาไว้ จะทรงไว้ซึ่ง คุณลักษณะพิเศษ สามารถใช้ได้ทันท่วงที คือ เมื่ออสรพิษร้าย ขบกัดผู้ใดแล้ว ผู้นั้นย่อมได้รับทุกข์ปางตาย แต่เมื่อเอายาดับ พิชญขนานวิเศษนั้นให้กินหรือใส่แผลแล้ว พิชญจะเสื่อมคลาย หายไป ทำให้ผู้นั้นได้รับความสุขสบายไม่ต้องตาย ฉนั้นใด

พระนิพพานก็ฉนั้น มีคุณประเสริฐเปรียบเสมือน โอสถวิเศษ สำหรับดับพิชญคือกิเลสร้าย ที่เล่นกำซาบอยู่ใน ดวงใจของสัตว์ทั้งหลายอยู่ตลอดเวลา เป็นพิษร้ายทรมาณให้ ปวดร้าวแสนสาหัส ให้จมอยู่ในวัฏสงสารไม่มีวันสิ้นสุด ต่อเมื่อ พระอริยสาวกใด ได้รับโอสถวิเศษ คือ พระนิพพานเป็นที่พึ่ง อาศัยแล้ว ย่อมระงับดับพิชญ คือ กิเลสภัยที่มีทุกข์หมั่นหันตีให้ สูญหายไปได้ และได้รับความสุขสบายอย่างเดียว ไม่ต้องตาย อีกต่อไป เป็นอมตะ เพราะว่าพระนิพพานสามารถรักษาบุคคล ผู้ได้เข้าถึงพระนิพพานตลอดเวลา ดุจยาถอนพิชญ สามารถ รักษาชีวิตของผู้ถูกงูกัด ฉะนั้น

นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

๕๓๘

หลวงพ่อดีพรณนาถึงคุณของพระนิพพาน เพื่อเราจะ
ได้พอเข้าใจสภาวะของพระนิพพาน ถึงกระนั้นแม้จะยังไม่ค่อย
แจ่มกระจ่างนัก เพราะว่าพระนิพพานเป็นปรมาตธรรม
เกินกว่าที่จินตนาการจะไปถึง จะรู้เห็นอย่างแจ่มแจ้งได้ ก็แต่
เฉพาะผู้ได้บรรลุมรรคผลนิพพาน หรืออย่างน้อยก็สำหรับผู้
ได้เข้าถึงพระธรรมกายที่ชัดใสสว่าง จึงจะรู้จักคุณลักษณะของ
พระนิพพานอย่างถูกต้อง แต่ถึงอย่างไร ขอให้เชื่อมั่นเถิดว่า
พระนิพพานเป็นเป้าหมายอันสูงสุดของพวกเราทุกๆ คน ฉะนั้น
ให้พยายามหมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งให้บริสุทธิ์ผ่องใส จนกว่า
เราจะเข้าถึงพระธรรมกาย จะได้ทำพระนิพพานให้แจ้งกันทุกคน

